

POLONAIS EXEMPLES D'OBJETS D'ÉTUDE

Axe 1 : Identités et échanges

Les « territoires recouverts » comme laboratoire d'une identité nouvelle

Une des conséquences de la Seconde Guerre mondiale qui, pour la Pologne, signifiait la perte d'une partie de son territoire au profit de l'URSS, et le recouvrement de territoires à l'Ouest, est le déplacement obligatoire de la population polonaise de l'Est vers les régions occidentales vidées de leur population allemande. Par décision politique, des familles issues des régions entières doivent quitter le territoire qui était leur « petite patrie » pour se rendre dans un pays inconnu qui n'est le leur que du point de vue administratif. Cette situation génère une perte de repères et un grand désarroi aussi bien pour ceux qui arrivent que pour ceux qui sont obligés de partir. La littérature polonaise abonde de récits autobiographiques ou fictifs qui font état de ce sentiment d'étrangeté, de provisoire, de la difficulté de s'enraciner dans un espace complètement inconnu, de (re)construire son identité et celle de la région.

Articles

- Bentkiewicz P., *Niemcy na strychu, my na parterze*, <http://dolnoslaskosc.pl/niemcy-na-strychu-1285.html>
- Kozdrowicki P. S., [Projekt: Polska] Co Ziemie Odzyskane dały Polsce?, *Kultura Liberalna*, 2018, <https://kulturaliberalna.pl/2018/07/09/kozdrawicki-ziemie-odzyskane-rocznica/>
- Maciorowski M., Mach Z., *Kresowe życie na walizkach. Rozmowa*, *Gazeta Wyborcza*, 2010, https://wyborcza.pl/1,76842,8865061,Kresowe_zycie_na_walizkach.html
- Maciorowski M., *Szli na zachód osadnicy*, *Gazeta Wyborcza*, 2013, https://wyborcza.pl/alehistoria/1,121681,15173666,Szli_na_zachod_osadnicy.html
- Tokarczuk O., *Czy tożsamość lokalna ma sens?*, *Gazeta Wyborcza*, 2016.

Littérature

- Bator J., *Piaskowa góra*, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa, 2009.
- Chwin S., *Hanemann*, Marabut, Gdańsk, 1995.
- Grzebałkowska M., *1945. Wojna i pokój*, Agora, Warszawa, 2015.
- Huelle P., *Opowiadania na czas przeprowadzki*, PULS, Londyn-Warszawa, 1991.
- Huelle P., *Weiser Dawidek*, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk, 1987.
- Jurewicz A., *Lida*, Znak, Kraków, 2004.
- Nowicki W., *Salki*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec, 2013.
- Tokarczuk O., *Dom dzienny, dom nocny*, Wydawnictwo Literackie, Kraków, 1998.

Audio

- *Niepewna tożsamość mieszkańców Ziemi Odzyskanych*, Polskie Radio Trójka, 2019, <https://www.polskieradio.pl/9/1280/Artykul/2359032,Niepewna-tozsamosc-mieszkancow-Ziem-Odzyskanych>

Vidéo

- Szymków M., *Mój dom*, Ninateka, 2012, <https://ninateka.pl/film/moj-dom>

Films

- Chęciński S., *Sami swoi*, 1967.
- Kutz K., *Nikt nie woła*, 1960.

Théâtre

- Klata J., *Transfer!*, 2008, <https://ninateka.pl/film/transfer-jan-klata>

Web

- <http://www.pionierzyszczecina.pl/>
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *tożsamość dolnoślązaków ; projekt Polska Odzyskana*

Émigration comme héritage national polonais

L'histoire des terres polonaises est une histoire de migrations. Les changements successifs des frontières conduisaient inévitablement aux déplacements des populations. Les pérégrinations de Mickiewicz ou de Chopin, celles des insurgés obligés de chercher un refuge à l'étranger, des migrants politiques à l'époque communiste, des migrants économiques profitant de l'adhésion de la Pologne à l'Union Européenne – autant de différentes vagues d'émigration polonaise depuis la « Wielka Emigracja » de 1831.

Quelle est la relation entre l'émigré, la culture de son pays d'origine et celle du pays d'accueil ?

Quelles peuvent être les manifestations de la « la polonité » ? Est-ce que s'intégrer à sa nouvelle patrie signifie oublier son pays natal ? Peut-on dépasser les clivages nationaux pour devenir un citoyen du monde ? Autant de questions liées à la mobilité devenue facile dans le monde actuel.

Articles

- Engelking W., *Decyzja o emigracji dziś nie jest ani naganna, ani chwalebna, ani polityczna*, Gazeta Wyborcza, 2017, <https://wyborcza.pl/osiemdziewiec/7,159012,21974121,decyzja-o-emigracji-nie-jest-dzis-ani-naganna-ani-chwalebna.html>
- Hatałska N., *Wędrowcy: raport o współczesnych nomadach*, Hatałska.com, 2017, <https://hatałska.com/2017/02/02/wedrowcy-raport-o-wspolczesnych-nomadach/>
- Łapińska I., *Przejazdem*, Dwutygodnik, 05/2009, <https://www.dwutygodnik.com/arttykul/128-przejazdem.html>
- Mędrzecki W., *Emigracja: przymus czy wolny wybór*, Polityka, 2018.
- Pawlik E., *Jak nie-Niemcy, jak nie-Polacy*, Przekrój 1/18, 2018.

Retrouvez éduscol sur

Littérature

- Gombrowicz W., *Dziennik ou Transatlantyk*, Wydawnictwo Literackie, Kraków, 2007.
- Gretkowska M., *My zdjes' emigranty*, WAB, 1999.
- Mrożek S., *Emigranci*, Oficyna Literacka Noir sur Blanc, 2003.
- Wnuk M., *Kierunek Zachód, przystanek emigracja*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2019.

Audio

- Agnieszka Holland, *Zapiski ze współczesności 4/5*, Ninateka, <https://ninateka.pl/audio/agnieszka-holland-zapiski-ze-wspolczesnosci-4-5>
- *Polacy na emigracji. „Życie w dwóch rzeczywistościach”*, Polskie Radio Czwórka, 2019, <https://www.polskieradio.pl/10/5367/Artykul/2389326,Polacy-na-emigracji-Zycie-w-dwoch-rzeczywistosciach>
- *Cyfrowi nomadzi - rozmawiamy o zjawisku, które kształtuje naszą współczesność*, Polskie Radio Czwórka, <https://www.polskieradio.pl/10/5367/Artykul/1912835>

Films

- Antoniuk U., *Pomiędzy słowami*, 2017.
- Dejczer M., *300 mil do nieba*, 1989.
- Domalewski P., *Cicha noc*, 2017.
- Gajewski D., *Obce niebo*, 2015.
- Kiesłowski K., *Trzy kolory: Biały*, 1994.
- Krzystek W., *Ostatni prom*, 1989.

Iconographie

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Andrzej Mleczko + Grubsi wyjechali do Irlandii ; Andrzej Rysuje + to lot z Polski, tu są sami lekarze.*

Web

- <http://www.archiwumemigranta.pl/pl/#archive>
- <http://www.polska1.pl/pl/omuzeum/idea>

Axe 2 : Espace privé et espace public

Rôle de la femme dans la société polonaise : de la « Mère Polonaise » à une Polonaise moderne

Les femmes ont longtemps été, ou sont encore, cantonnées à la sphère privée. De quelle manière s'est opéré leur accès à la sphère publique : éducative, politique, professionnelle, médiatique, sociale ?

Les premiers mouvements féministes en Pologne remontent au XIXe siècle. Alors que la Pologne n'existe pas sur la carte de l'Europe, le nationalisme polonais détermine le destin de la femme dévouée à la cause nationale. C'est elle qui a la charge du foyer familial tandis que son mari combat clandestinement. C'est elle qui élève ses fils dans l'esprit patriotique, prête à les sacrifier sur l'autel de la patrie.

Ce modèle culturel, profondément ancré dans la tradition romantique, rendra la transgression des rôles imposés traditionnellement à la femme d'autant plus violente et la déconstruction du mythe aussi forte que son enracinement.

Il est donc essentiel d'explorer la spécificité du mouvement d'émancipation qui finit par obtenir le droit de vote pour les femmes au recouvrement de l'indépendance de la Pologne en 1918. Était-ce l'aboutissement de ce combat ou juste son véritable commencement ? Les Polonaises confrontées au stéréotype de la « Mère Polonaise » sont-elles aujourd'hui satisfaites de leurs droits et de leur situation dans la société polonaise ? L'analyse des différentes initiatives et projets permettra d'éclairer ce sujet.

Articles

- Krzeski J., *Feminizm uwiedziony, zawłaszczony, poszukujący*, Rozmowa z Agnieszką Graff, Kultura Liberalna, 2012, <https://kulturaliberalna.pl/2013/04/09/graff-feminizm-uwiedziony-zawlaszczony-poszukujacy/>
- *Moc kobiet*, Tygodnik Powszechny, wydanie specjalne, 5 lutego 2020, nr 1.
- Podgórska J., *Chcemy całego życia*, Polityka, 2008 <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/274574,1, chcemy-calego-zycia.read>
- Szwarc A., *Kobiety na uniwersytety! Niestety wcale nie było to takie proste*, Polityka, 2014.

Littérature

- Bargielska J., *Obseletki*, Wyd. Czarne, Wołowiec, 2011.
- Bunda M., *Nieczułość*, Wydawnictwo Literackie, Kraków, 2017.
- Chutnik S., *Kieszonkowy atlas kobiet*, Korporacja Ha!art, Kraków, 2009.
- Gretkowska M., *Polka*, W.A.B., 2001, et *Europejka*, WAB, 2007.
- Janion M., *Kobiety i duch inności*, Sic!, Warszawa, 2006.
- Kowalczyk A., Frej M., *Brakująca połowa dziejów. Krótka historia kobiet na ziemiach polskich*, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa, 2018.
- Mickiewicz A., *Do matki Polki*, www.literat.ug.edu.pl
- Wiechnik O., *Posępki. Osiem pierwszych kobiet*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań, 2019.

Bande dessinée

- Grzybek A., Sosnowska B., *Bez różnicy płci. Historia walki o prawa wyborcze kobiet*, Fundacja Ster, 2019.

Audio

- *Obowiązki męskie i kobiece, a może wspólne?*, Polskie Radio Trójka, 2012, <https://www.polskieradio.pl/9/396/Artykul/584321,Obowiazki-meskie-i-kobiece-a-moze-wspolne>

Vidéo

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Całej pensji i połowy władzy + Feminoteka*.

Films

- Dzido M., Śliwowski P., *Siłaczki*, 2018.
- Dzido M., Śliwowski P., *Solidarność według kobiet*, 2014.
- Machulski J., *Seksmisja*, 1983.
- Zaorski J., *Matka Królów*, 1982.

Théâtre

- Zaorski J., Danuta W., Teatr Polonia, 2012.

Iconographie

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Macierzyństwo + Stanisław Wyspiański; Memy Marty Frej ; Andrzej Mleczek + Pomagam jak potrafię ; Andrzej Mleczek + o równouprawnieniu kobiet*.

Web

- <http://www.herstorie.pl/>
- <https://www.kongreskobiet.pl/>
- <http://www.um.warszawa.pl/warszawiankaroku/?fbclid=IwAR0orwc9ads9VnDnC68kk1fPBeF6halgsedSyqloVz2p3q2sXml2gzwCWsw#idea>
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *feminytywy ; aplikacja Krakowski Szlak Kobiet ; Ogólnopolski Strajk Kobiet*.

Femme active: les Polonaises sur le marché du travail

On ne peut pas être indépendant sans avoir de revenus. Quelle était la situation des femmes sur le marché du travail au début du 20ème siècle et après 1945 en Pologne populaire ? Quels sont les problèmes que les femmes rencontrent aujourd'hui dans leur vie professionnelle et par rapport à l'accès à l'emploi ? Nous vous proposons d'explorer cette problématique à travers la figure de la domestique pendant la période de l'entre-deux-guerres, de « la femme active » (*kobieta pracująca*), modèle de l'émancipation des femmes imposé avec le régime communiste après 1947, et de la femme contemporaine jonglant entre le travail professionnel et domestique.

Articles

- Dudek A., *Kobietom na rynku pracy jest trudniej*, Wysokie Obcasy, 2017, <https://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/7,115167,22517680,kobietom-na-ryнку-pracy-jest-trudniej-bo-kapitalizm-budowali.html>
- Fajfer K., *Mężczyźni do roboty (w domu) !*, Kontakt, <https://magazynkontakt.pl/mezczyzni-do-roboty-w-domu/>
- *Kobiety na traktorach. Wizja czysto propagandowa?*, WP Kobieta, 2016, <https://kobieta.wp.pl/kobiety-na-traktorach-wizja-czysto-propagandowa-5975357675091073a>
- *Kobiety w czasach przełomu 1989-2009*, Heinrich Böll Stiftung, 2009 (Agnieszka Graff : *Gdzie się podziela baba na traktorze i cyniczny twardziel? O bezpowrotnie utraconej gendrowej niewinności*).
- Leszczyński A., *Kobiety w PRL*, Rozmowa z dr Małgorzatą Fidelis, Wysokie obcasy, 2011, https://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/1,96856,9755972,Kobiety_w_PRL_u.html
- Milczarek E., *Maria Juszczak, posłanka, której Polki zawdzięczały dostęp do aborcji*, Wysokie obcasy, 2019, <https://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/7,53662,24325283,maria-jaszczak-poslanka-ktorej-polki-w-prl-zawdzieczaly.html>
- *Moc kobiet*, Tygodnik Powszechny, wydanie specjalne, 5 lutego 2020, nr 1.
- Siwek A., *Wywiad z gościnią Kongresu Kobiet Ewą Rumińską-Zimny*, <https://www.gazetka.be/artykuly/artykuly-miesiaca/770-nr-186-listopad-2019/3187-wywiad-z-goscinią-kongresu-kobiet-ewa-ruminska-zimny>
- Turban S., Waber B., Freeman L., *Kobiety i mężczyźni są inaczej traktowani w pracy*, Harvard Business Review, <https://www.hbrp.pl/b/badanie-sensorami-pokazalo-ze-w-pracy-mezczyzni-i-kobiety-sa-inaczej-traktowani/PT73MUsWq>
- Znańska-Kozłowska K., *Dyskryminacja kobiet na rynku pracy*, Forbes women, 2020, <https://www.forbes.pl/opinie/sytuacja-kobiet-na-ryнку-pracy-rynek-pracy-wciaz-gorzej-traktuje-kobiety/7tnbdm2>

Littérature

- Fajfer K., *Zawód*, Wyd. Czerwone i Czarne 2017.
- Fiedorczyk-Cieślak N., *Jak pokochać centra handlowe?*, Wielka Litera, 2016.
- Gretkowska M., *Polka*, W.A.B., 2001, et *Europejka*, WAB, 2007.
- Kowalczyk M., Frej, *Brakująca połowa dziejów. Krótka historia kobiet na ziemiach polskich*, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa, 2018.
- Kuciel-Fydryszak J., *Służące do wszystkiego*, Marginesy, 2018.
- Zapolska G., *O czym się nie mówi*, 1909.

Retrouvez éducol sur

Vidéo

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Całej pensji i połowy władzy + Feminoteka*, „*Kobieta pracująca*” in : *Czterdziestolatek*.

Films

- Dzido M., Śliwowski P., *Siłaczki*, 2018.
- Dzido M., Śliwowski P., *Solidarność według kobiet*, 2014.
- Wajda A., *Człowiek z marmuru*, 1977 (entre la femme de ménage, la nourrice et la harpie, les figures féminines dans le film *Człowiek z marmuru* d'Andrzej Wajda).

Iconographie

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Marta Frej + Bądź grzeczna!*, *Andrzej Mleczko + Pomagam jak potrafię*

Web

- <http://mamyglos.com/>
- <http://www.herstorie.pl/>
- <https://www.kongreskobiet.pl/>

Axe 3 : Art et pouvoir

La vie comme une œuvre d'art

La capacité de l'art à influencer sur notre vie ou la transformer.

Explorer la relation entre l'art et la vie permet de découvrir des artistes et des écrivains polonais ainsi que leur époque : S.I. Witkiewicz, W. Gombrowicz, Z. Stryjeńska et l'entre-deux-guerres en Pologne.

La création artistique peut également être perçue comme passion qui donne sens à la vie et la transforme. À partir du film de Krzysztof Kieslowski, *L'amateur*.

Littérature

- Kuźniak A., *Zofia Stryjeńska. Diabli nadali*, 2015.
- Siedlecka J., *Mahatma Witkac*, 1992.
- Siedlecka J., *Jaśniepanicz. O W. Gombrowiczu*, Joanna Siedlecka, 1987.
- Tuszyńska A., *Irena Krzywicka. Długie życie gorszycielki*, 2012.
- Gombrowicz W., *Trans-atlantyk*, 1953.

Audio

- Suchanow K., *Gombrowicz. Ja, geniusz*, Ninateka, <https://ninateka.pl/audio/gombrowicz-ja-geniusz-klementyna-suchanow-2-40>
- Witkacy. *Człowiek, który traktował swoje życie jako dzieło sztuki*, Polskie Radio 2, <https://polskieradio24.pl/130/5563/Artykul/2368424,Witkacy-czlowiek-ktory-traktowal-swoje-zycie-jak-dzielo-sztuki>

Vidéos

- Panisko A., Libera Z., *Witkacy, przewodnik po sztuce*, 2014, Ninateka, <https://ninateka.pl/film/witkacy-przewodnik-po-sztuce>
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Kolorowa Warszawa 1938 ; Polska międzywojenna + Jurek Urban*.

Film

- Kiesłowski K., *L'amateur*, 1979.

Iconographie

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *peintures et illustrations de Zofia Stryjeńska ; portraits de S.I. Witkiewicz*.

L'art comme contre-pouvoir

Il est également intéressant d'étudier la création artistique comme instrument exceptionnel de lutte contre un pouvoir oppressif.

- L'allusion et la métaphore contre le régime communiste (chansons de Jacek Kaczmarski et de Przemysław Gintrowski).
- L'humour comme contre-pouvoir (à travers les happenings de Pomarańczowa Alternatywa).
- Déjouer la censure (à partir des œuvres littéraires choisies).
- Le pouvoir de l'art : ouvrir les esprits (à travers l'activité de la maison d'édition en exil et de la revue « Kultura » de Maisons-Laffitte).

Articles

- Olkuśnik E., *Milicjanci przeciwko krasnalom czyli Pomarańczowa alternatywa we Wrocławiu*, https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,115,milicjanci_przeciwko_krasnalom_czyli_pomaraneczowa_alternatywa_we_wroclawiu.html
- Relidzińska D., *Jak robić rewolucję muzyką. Wspomnienie o P. Gintrowskim*, 2019, <http://meakultura.pl/artykul/przemyslaw-gintrowski-czyli-jak-robic-rewolucje-muzyka-wspomnienie-w-rocznice-smieci-2248>

Littérature

- Grochowska M., Giedroyc J., *Do Polski ze snu*, 2009.
- Miłosz C., *Zniewolony umysł*, 1953.
- Mrożek S., *Dramaty*, 1958-2013.

Audio

- *Pieśni niepokornych, Kaczmarski, Gintrowski, Łapiński*, Polskie Radio 2, <http://piesniniepokornych.polskieradio.pl/kaczmarski/gintrowski/lapinski#1039042>

Musique

- Przemysław Gintrowski.
- Jacek Kaczmarski, *Mury, Przedszkole, Poczekalnia*.

Vidéo

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Pomarańczowa alternatywa + happening*.

Retrouvez éducol sur

Films

- Józef Czapski. 1896-1993, <https://www.arte.tv/fr/videos/054728-000-A/jozef-czapski-1896-1993/>
- Przewodnik. Kultura paryska. <https://vimeo.com/112950126>

Web

- <http://kulturaparyska.com/>

Les femmes et le roman national

À travers l'art féministe le plus récent, nous pouvons étudier la place des femmes dans le roman national polonais.

Articles

- Kuciel-Frydryszak J., *Chcemy całego życia*, Wysokie obcasy, 2016, <https://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/1,152731,21042166,nie-aniolem-nie-dziewica-nie-zona-nie-matka-winna-byc-kobieta.html>
- Napiórkowski M., *Żeńskie koncówki to kwestia życia i śmierci*, Krytyka Polityczna, 2019, <https://krytykapolityczna.pl/kraj/zenskie-koncowki-zycie-smierc-feminy/>
- Podgórska J., *Chcemy całego życia*, Polityka, 2008, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/274574,1, chcemy-calego-zycia.read>

Littérature

- Kowalczyk, Frej M., *Brakująca połowa dziejów. Krótka historia kobiet na ziemiach polskich*, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa, 2018.
- Wiechnik O., Posełki. *Osiem pierwszych kobiet*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań, 2019.

Musique

- Chór Czarownic, *Już płonę, a jeszcze*.
- Chór Czarownic, *Twoja władza*.

Films

- Dzido M., Śliwowski P., *Siłaczki*, 2018.
- Dzido M., Śliwowski P., *Solidarność według kobiet*, 2014.

Iconographie

Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Czarne szmaty + Orlice* (performance à l'occasion du centenaire du regain de l'indépendance par la Pologne).

Expositions

- Niepodległe, kobiety, a dyskurs narodowy, Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Warszawa 2018, <https://artmuseum.pl/pl/wystawy/niepodlegle/2>
- Polki, rebeliantki, patriotki, Galeria Miejska Arsenal w Poznaniu, 2017, <http://www.arsenal.art.pl/wystawy/polki-patriotki-rebeliantki/>

L'art au service du pouvoir politique

L'art peut être étudié comme outil de propagande au service du pouvoir politique, ici en Pologne populaire, à travers la propagande de succès et la figure de stakhanoviste comme moyen permettant de forger un nouvel imaginaire et de créer une société nouvelle.

Article

- Wanda Gościmińska. Włókniarka, <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=423814>

Vidéo

- Polskie kroniki filmowe, DVD propaganda PRL-u, Wprost, www.wprost.pl/propagandaprl

Audio

- Piosenka jako narzędzie propagandowe, Polskie radio Trójka, <https://www.polskieradio.pl/9/5390/Artykul/1984719,Kim-byl-general-SS-ktory-ograbil-Krakow>

Musique

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Polska pieśń socjalistyczna* ; *Złote Przeboje Socjalizmu* ; *Budujemy nowy dom* ; *Do Partii*.

Films

- Wajda A., *Człowiek z marmuru*, 1977.
- Wanda Gościmińska, *włókniarka*, <http://archiwum.nina.gov.pl/film/wanda-gosciminska-wlokniarka>

Iconographie

- [Plakaty propagandowe za czasow PRL-u](#)
- [Rzeźba przodownika pracy Wincentego Pstrowskiego](#)

Axe 4 : Citoyenneté et mondes virtuels

Information ou désinformation : savoir distinguer les faits des opinions, développer l'esprit critique des élèves

Faits erronés, *hoax* ou *fake news* mensongères, rumeurs, accusations à tort voire théories du complot... Face à l'essor de la désinformation et de la manipulation par l'information portées par les réseaux sociaux, il est utile d'apprendre aux élèves le b.a.-ba du *fact checking* et les aider à développer l'esprit critique.

Afin d'analyser le problème dans sa complexité et montrer à la fois ses mécanismes et ses potentielles répercussions, il est intéressant de réfléchir aux différents types de manipulation par l'information dans l'histoire notamment en République populaire de Pologne.

Parmi les documents de l'époque, nous vous proposons de travailler à la fois sur la création artistique au service de la propagande, sur les documents vidéo de propagande, des films de fiction et sur les œuvres littéraires. Tous les supports permettent à la fois de comprendre en profondeur le fonctionnement du *fake news* et ses différents aspects et de découvrir l'histoire de la Pologne populaire.

Après l'étude du *fake news* dans l'histoire, les ateliers proposés par la fondation Kulczyk permettent d'apprendre de façon pratique à analyser l'information, vérifier les sources et à détecter de fausses informations.

Articles

- *Fragmety zapisów cenzorskich 1974-1977*, Gazeta Wyborcza, 2007, <https://wyborcza.pl/1,76842,602170.html>
- Mierzyńska A., *Epidemia dezinformacji w Polsce*, 2020, <https://oko.press/koronawirus-wywolal-dezinformacyjna-powodz/>
- Napiorkowski M., *Teorie spiskowe*, <http://mitologiawspolczesna.pl/teorie-spiskowe/>
- *W mrokach propagandy PRL (dla nauczyciela)*, <https://histmag.org/W-mrokach-propagandy-cz.-1-551>

Support

- Scénarios des cours, <https://kulczykfoundation.org.pl/edukacja/scenariusze/10-15-lat-edycja4/scenariusz-3>

Littérature

- Andrzejewski J., *Ciemności kryją Ziemię*, 1957.
- Andrzejewski J., *Lament papierowej głowy*, 1954.
- Brandys K., *Obrona Grenady*, 1957.
- Konwicky T., *Mała apokalipsa*, 1979.
- Konwicky T., *Kalendarz i klepsydra*, 1976.
- Mrożek S., *Słoń*, Noir sur Blanc, 2014.
- Ważyk, *Poemat dla dorosłych*, 1955.
- Zagajewski A., *Komunikat*, 1972.
- Zagajewski A., *Sklepy mięsne dont surtout Język*, 1975.

Vidéos

- *Pamięć filmu*. Warszawskie getto, https://ninateka.pl/film/pamiec-filmu-warszawskie-getto-odc-12?fbclid=IwAR3ei9Gwh4QTMqfXlhwJJuVfAUeSdlmO_gmmO9K4J4ISdMvGDgrM40oecjE
- *Polskie kroniki filmowe*, DVD propagandada PRL-u, Wprost, www.wprost.pl/propagandaprl
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *I ty możesz zwalczać fake newsy + Beata Biel ; Wystawa Obcy w domu w muzeum Polin*.

Films

- Marczewski W., *Ucieczka z kina Wolność*, 1990.
- Wajda A., *Człowiek z marmuru*, 1977.
- Wolski A., *Toys*, 2011, dokument, (kształtowanie postaw socjalistycznych poprzez zabawki i zabawy).

Iconographie

- Plakat propagandowy za czasów PRL-u.

Web

- [Plakaty propagandowe za czasów PRL-u](#).

Retrouvez éducol sur

Axe 5 : Fictions et réalités

Chaque société, chaque collectivité a besoin de récits : ceux-ci expriment les manières de penser et d'agir dans le monde qu'elle reconnaît comme valables, pertinentes, crédibles, conformes à ses valeurs. Dans l'histoire culturelle polonaise, les récits sur des personnages mythiques, littéraires ou historiques ont souvent joué un rôle important dans la création, mais aussi dans la réinvention des rapports sociaux.

Quand l'état, avec ses institutions et ses lois, ne protège pas la population, ce sont les fictions de « l'auto-défense » qui prennent le dessus. Quand la société cherche à se démocratiser « de l'intérieur », les personnages du roi-paysan ou du bourgeois épris d'une aristocrate deviennent les « ambassadeurs » d'un processus d'ascension sociale émergent ; leurs histoires en reflètent toute la complexité. Dans la culture polonaise d'après 1989, certaines fictions - inspirées ou pas de faits réels - commencent à creuser la mémoire collective des altérités que les récits identitaires anciens ont souvent refoulées pour des raisons idéologiques complexes. D'autres traduisent le rêve d'une identité cosmopolite et « sans frontières » : une utopie porteuse, mais qui se heurte elle-aussi à ses limites, quand l'effacement des mémoires ou l'aliénation des individus en est le prix à payer, profitant aux mécanismes d'un marché mondialisé et de ses médias.

Littérature

- Gretkowska M., *My zdies' emigranty*, WAB, 1991.
- Huelle P., *Weiser Dawidek*, WL, 2008.
- Kadłubek W., *Kronika polska*, Ossolineum, 1991.
- Masłowska D., *Kochanie, zabiłam nasze koty*, Noir sur Blanc, 2012.
- Masłowska D., *Paw królowej*, Lampa i Iskra Boża, 2005.
- Mickiewicz A., *Konrad Wallenrod*, Ossolineum, 1991.
- Myśliwski W., *Kamień na kamieniu*, PIW, 1984.
- Prus B., *Lalka*, Ossolineum, 2019.
- Tokarczuk O., *Opowiadania bizarne*, WL, 2018.
- Tokarczuk O., *Zielone dzieci/Les enfants verts*, La Contre Allée, 2016.

Films

- Wajda A., *Ziemia obiecana*, 1975.
- Pasikowski W., *Pokłosie*, 2012.
- Pawlikowski P., *Cold-War*, 2018.
- Pawlikowski P., *Ida*, 2013.

Iconographie

- Piotrowski M., *Śmierć Wandy*, 1859.
- Oleszczyński A., *Obiór Piasta*, 1849.

Théâtre

- Moniuszko S., *Straszny dwór*, réal. D. Pountney, Warszawa, Teatr Wielki Opera Narodowa, 2015.
- Sikorska-Miszczuk M., *Walizka Pantofelnika / La valise de Pantofelnik*, PUM, 2009.
- Słobodzianek T., *Nasza klasa, słowo / obraz terytoria*, 2009.
- Wyspiański S., *Wesele*, Ossolineum, 1973.

Audio

- Hemingway Taco, *Sanatorium*, „Pocztówka z WWA, lato '19”, 2019.
- Rodowicz Maryla, *Remedium*, „Wsiąść do pociągu”, 1978.
- Turnau Grzegorz, *Cicho-sza*, album „Pod światło”, 1993.

Axe 6 : Innovations scientifiques et responsabilité

Le futur, entre robots et transhumains

L'éternel désir de l'amélioration de la condition humaine et de la transgression de ses limites est sans doute la cause principale de l'évolution de l'humanité. Aujourd'hui, le développement de la nanotechnologie, biotechnologie, informatique, robotique laisse croire que la mythique immortalité est à la portée de l'homme. Le transhumanisme est une chance ou bien un piège ? Serons-nous bientôt amenés à coexister avec des robots qui modifieront drastiquement notre quotidien ? De nombreux questionnements moraux et éthiques accompagnent ces évolutions. Le côté imaginaire et visionnaire de l'art peut-il nous aider à apporter des réponses à nos interrogations ?

Articles

- Gitkiewicz O., *Robot szuka pracy*, Znak, 2020.
- Maślona P., *Instrukcja obsługi zmysłów*, Pismo, 05/2020.
- Mróz K., *Ja, robot. Czy maszyny nas wykończą?*, Rozmowa z Aleksandrą Przegalińską, Gazeta Wyborcza, 2016, <https://wyborcza.pl/magazyn/1,124059,20670462,ja-robot-czy-maszyny-nas-wykoncza.html>
- Soniewicka M., *Transhumanisci kontra biokonserwatyści*, Znak, 2017, <https://www.miesiecznik.znak.com.pl/transhumanisci-kontra-biokonserwatysci/>
- Ziemacki J., *Transhumanisci – następcy Frankensteina*, Wysokie Obcasy, 2014.

Littérature

- Dukaj J., *Czarne Oceany*, Wydawnictwo Literackie, Kraków, 2008.
- Lem S., *Czy Pan Istnieje, Mr. Jones?*, Przekrój nr 553, 1955, <https://przekroj.pl/kultura/czy-pan-istnieje-mr-johns-stanislaw-lem>
- Tokarczuk O., « Wizyta », *Opowiadania bizardne*, Wydawnictwo Literackie, Kraków, 2018.

Audio

- *Roboty w świecie człowieka*, Radio Rzeszów, 2019, <https://www.radio.rzeszow.pl/audycje/26679/roboty-w-swiecie-czlowieka>
- *Transhumanizm. Kiedy przestaniemy być ludźmi?*, Innymi słowy/Dwójka, <https://www.polskieradio.pl/8/5185/Artykul/1726926,Transhumanizm-Kiedy-przestaniemy-byc-ludzmi>

Théâtre

- Murawski J., Frankiewicz L., *Humanka*, Teatr Nowy w Łodzi, 2020.
- Szpecht M., *Możliwość wyspy*, TR Warszawa, 2015.

Fin de l'anthropocène ?

La mobilisation massive des jeunes lors de la grève scolaire pour le climat en 2020 montre que la jeune génération est consciente des menaces qui pèsent sur l'avenir de la planète : réchauffement climatique, déforestation, déclin de la biodiversité, pollution...

Quelles sont les formes de mobilisation parmi les jeunes ? Qui est Greta Thunberg, son initiatrice ?

Pouvons-nous enrayer la catastrophe sans redéfinir notre place au sein de la nature, sans changer notre façon de vivre ?

Retrouvez éducol sur

Dans le roman policier d'Olga Tokarczuk *Sur les ossements des morts* publié en 2009, des hommes qui maltraitent des animaux sont victimes de meurtres. Qui est l'assassin ? Est-ce que les animaux peuvent se venger du sort que les humains leur infligent ?

Articles

- Aronofsky D., Dlaczego potrzebujemy ikony takiej jak Greta Thunberg ? <https://wyborcza.pl/7,75399,25554313,dlaczego-potrzebujemy-ikony-takiej-jak-greta-thunberg.html>
- Degradacja środowiska i brak różnorodności sprzyjają pandemiom, PAP, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C619848%2Craport-wwf-degradacja-srodowiska-i-brak-bioroznorodnosci-sprzyjaja>
- *Jaki to cud, to życie. Rozmowa z Olgą Tokarczuk*, <https://dzikiezycie.pl/archiwum/2014/marzec-2014/jaki-to-cud-to-zycie-rozmowa-z-olga-tokarczuk>
- Kieraś W., *Mięso jak węgiel musi odejść*, Kultura Liberalna, <https://kulturaliberalna.pl/2019/09/11/kieras-mieso-hodowla-zwierzat-klimat-wegiel/>
- Kieraś W., *Polska tanią montownią mięsa*, Kultura Liberalna, <https://kulturaliberalna.pl/2019/10/04/mieso-roslinne-weganizm-hodowla/>

Littérature

- Onak L., *Wiersz smogowy*, <https://chrome.google.com/webstore/detail/leszek-onak-wiersz-smogow/fljkhjccnljcgdihccjopoklmajjpd?hl=pl> (application/poésie).
- Tokarczuk O., *Prowadź swój pług przez kości umarłych*, WL, 2009.

Vidéo

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Młodzieżowy strajk klimatyczny* ; *Cecylia Malik + The real butterfly effect*.

Film

- Holland A., *Pokot*, 2017.

Iconographie

- Rycina z *Fortunius licetus de Monstris 1665* (okładka O. Tokarczuk, *Prowadź swój pług...*) https://ebookpoint.pl/ksiazki/prowadz-swoj-plug-przez-kosci-umarlych-olga-tokarczuk_e_420w.htm

Arts visuels

- Libera Z., *Wyjście ludzi z miast (Pozytywy)*, [https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Zbigniew_Libera_-_Wyj%C5%9Bcie_ludzi_z_miast_\(2010\).jpg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Zbigniew_Libera_-_Wyj%C5%9Bcie_ludzi_z_miast_(2010).jpg)
- Malik C., *laureatka nagrody K. Kobro 2020*, <https://magazynszum.pl/cecylia-malik-laureatka-nagrody-im-katarzyny-kobro-za-rok-2018/>
- Malik C., *Moda w walce o rzeki*, <https://www.vogue.pl/a/cecylia-malik-moda-w-walce-o-rzeki>

Expositions

- *Wiek półcienia. Sztuka w czasach planetarnej zmiany*, MSN, Warszawa, <https://artmuseum.pl/pl/wystawy/wiek-polcienia>

Axe 7 : Diversité et inclusion

Relations polono-juives

Aux 75 ans de libération du camp d'Auschwitz, Marian Turski, journaliste polonais, rescapé de la Shoah, a souligné à quel point il était important de ne pas être indifférent. L'indifférence est un mot, à côté d'héroïsme mais aussi d'hostilité, qui revient quand on essaie de dessiner l'attitude des Polonais envers les Juifs lors de la Seconde Guerre mondiale. La réalité est bien évidemment plus complexe et la mémoire de la Shoah est très vive dans ce pays, témoin oculaire de l'extermination des Juifs. Ce même pays qui pendant des siècles a été une terre d'accueil, un havre de tolérance multiculturel, et qui, par la force des événements historiques, est devenu mono-ethnique et mono-confessionnel à l'issue de la Seconde Guerre mondiale.

Comment cette absence est-elle vécue aujourd'hui ? Comment les Polonais considèrent-ils leur passé ? Pourquoi parler des relations polono-juives est toujours un sujet difficile, sensible, et suscite autant d'émotions ? L'art peut-il aider à exprimer et à dépasser ce traumatisme ?

Articles

- Błoński J., *Biedni Polacy patrzą na getto*, Tygodnik Powszechny, nr 2, 1987.
- Kuciel-Frydryszak J., *Arka Żabińskich*, Wysokie Obcasy, Kwiecień, 2017.
- *Polacy ratujący Żydów w czasie Zagłady – Przywracanie pamięci*, Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Łódź 2009, https://sprawiedliwi.org.pl/sites/default/files/SPRAWIEDLIWI_2013.pdf
- *Polska Żydowska*, Tygodnik Powszechny, Wydanie Specjalne, nr 1, 2019.

Littérature

- Andrzejewski J., *Wielki Tydzień*, Czytelnik, Warszawa, 1993.
- Bikont A., *Sendlerowa w ukryciu*, Czarne, Wołowiec, 2017.
- Broniewski W., « Żydom polskim », *Bagnet na broń*, <https://sztetl.org.pl/pl/miejscowosci/w/18-warszawa/104-teksty-kultury/17538-broniewski-wladyslaw-zydom-polskim>
- Głowiński M., *Czarne Sezony*, Wydawnictwo Literackie, Kraków, 2002.
- Krall H., „Pola”, *Tam już nie ma żadnej rzeki*, in *Fantom Bólu*, Wydawnictwo Literackie, Kraków, 2017.
- Miłosz C., *Campo di fiori*, 1943, *Biedny chrześcijanin patrzy na getto*, 1945, <https://www.milosz.pl/przeczytaj/poezja>
- Słobodzianek T., *Nasza klasa*, Słowo/obraz terytoria, Gdańsk, 2009.
- Sznajderman M., *Falszerze pieprzu*, Czarne, Wołowiec, 2019.
- Szymborska W., « Jeszcze », *Wołanie do Yeti*, in *Wybór Poezji*, Zakład Narodowy, im. Ossolińskich, Wrocław, 2019.
- Świerczyński B. K., *Przemytnicy Życia*, Ośrodek Karta, Warszawa, 2018.
- Zaremba Bielawski M., *Dom z dwiema wieżami*, Karakter, Kraków, 2018.

Audio

- *Audycja historyczna poświęcona polskiej pomocy Żydom w czasie II wojny światowej - wypowiedź historyka prof. Jerzego Eislera*, 2001, <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1081082,Rodzina-Ulmow-symbol-polskiej-pomocy-Zydom>

Retrouvez éducol sur

Vidéos

- Jan Karski, 2018, <https://lodz.tvp.pl/38192387/jan-karski-23072018>
- Jan Karski, Notacje 1 i 2, 2007, <https://ninateka.pl/film/jan-karski-notacje-2-2>
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Marian Turski + Jeśli będziecie obojętni, jakieś Auschwitz spadnie wam z nieba.*

Films

- Brzozowski A., *Przy torze kolejowym*, 1963.
- Grynberg H., Paweł Łoziński, *Miejsce urodzenia*, 1992.
- Holland A., *W ciemności*, 2011.
- Łomnicki J., *Jeszcze tylko ten las*, 1991.
- Pasikowski W., *Pokłosie*, 2012.
- Pawlikowski P., *Ida*, 2013.
- Skinner M., *W imię ich matek. Historia Ireny Sendlerowej*, 2010.
- Wajda A., *Korczak*, 1990.
- Wajda A., *Kronika wypadków miłosnych*, 1986.
- Wajda A., *Wielki Tydzień*, 1995.

Web

- Auschwitz-Birkenau, Miejsce pamięci i Muzeum, <http://www.auschwitz.org/>
- Historie Pomocy, Polin, <https://sprawiedliwi.org.pl/pl/historie-pomocy>
- Jan Karski, 1914-2000, <https://www.polskieradio.pl/218,Jan-Karski>
- Muzeum Historii Żydów Polskich, <https://polin.pl/pl>
- Sprawiedliwi wśród Narodów Świata – pamięci Polaków ratujących Żydów, <https://www.polskieradio.pl/391>
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Muzeum Ulmów ; plakat Bicz ludzkości ; plakat Tyfus plamisty.*

« Être comme tout le monde »: une question de survie ?

Est-ce qu'il faut « être comme tout le monde » pour être accepté par ses camarades, par ses voisins et par la société entière ? Nous essayerons de répondre à cette question en analysant les initiatives de sensibilisation au problème de discrimination et de violences à l'égard de la communauté LGBT, en visionnant les films de Jan Komasa qui ont pour thème central la différence et l'exclusion, et en découvrant le travail artistique de Daniel Rycharski et de Liliana Piskorska.

Articles

- *Kampania przeciw homofobii, Tęczowy piątek*, 2019, <https://kph.org.pl/teczowy-piatek-sprawdzamy-jak-bylo-czyli-podsumowanie-akcji/>
- *Nagroda Paszporty polityki dla D. Rycharskiego*, Polityka, 2017, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/paszporty/1689576,1,daniel-rycharski-laureatem-paszportow-polityki-w-kategorii-sztuki-wizualne.read>
- Szablowski S., *Nie lękajmy się czyli « Strachy »*, *Przekrój*, <https://przekroj.pl/kultura/nie-lękajmy-sie-czyli-strachy-stach-szablowski>
- Urbaniak M., *Daniel Rycharski, Jedyny gej we wsi*, *Vogue*, 2019, <https://www.vogue.pl/a/jedyny-gej-we-wsi>

Retrouvez éducol sur

Vidéos

- *Podróż*, Liliana Piskorska, <http://lilianapiskorska.com/pl/praca/podroz/>
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Jeśli będziecie obojętni jakieś Auschwitz spadnie wam z nieba* + Marian Turski ; *Tęczowy piątek. Stoję po stronie młodzieży*.

Films

- Komasa J., *Boże ciało*, 2019.
- Komasa J., *Sala samobójców*, 2011.
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Moje jest inne. Film o rodzicach osób LGBT*.

Iconographie

Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Daniel Rycharski + Krzyż* ; *Daniel Rycharski + Strachy* ; *Daniel Rycharski + Gay ghost* ; *Daniel Rycharski + Dwa sztandary*.

Expositions

Daniel Rycharski, *Strachy*, <https://artmuseum.pl/pl/wystawy/daniel-rycharski-strachy>

La classe moyenne polonaise et les paysans. L'histoire d'une émancipation.

« Słoiki » ce qui veut dire « les bœufs », c'est ainsi qu'on appelle les habitants de Varsovie originaires de la campagne. Qu'est-ce qui se cache derrière ce sobriquet méprisant ? Qui fait partie de la nouvelle classe moyenne polonaise ? Quelle est son histoire véritable ? Entre le servage et la tradition de la noblesse terrienne.

Articles

- *Chłopi w Polsce, Wirtualny szteti*, <https://szteti.org.pl/en/glossary/chlopi-w-polsce>
- Dłużewska E., « *Słoiki w Warszawie mieszkają od lat. Skąd się wzięli Warszawiacy ?* », *Gazeta Wyborcza*, 2015, <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,19272185,sloiki-w-warszawie-mieszkali-juz-przed-wiekami-skad-sie-wzieli.html?ga=2.58831979.779409377.1589750958-330108526.1434660233>
- Gałka A., *Opowieści słoików*, *Gazeta Wyborcza*, 2017, <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,22658237,opowiesci-sloikow-warszawa-to-dla-nich-pieklo-czy-matka.html>
- Gliński M., *Kolonializm po polsku czyli długi cień pańszczyzny*, *Culture.pl*, 2015, <https://www.google.com/search?q=kolonializm+po+polsku+&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b>
- Leder A., *Kto nam zabrał tę rewolucję*, *Krytyka polityczna*, 2013, :<https://krytykapolityczna.pl/kraj/leder-kto-nam-zabrał-te-rewolucje/2013/>
- Leder A., *Psi żywot*, *Krytyka polityczna*, 2014, <https://krytykapolityczna.pl/kraj/leder-psi-zywot/>
- Łukasiewicz D., *Dola i niedola polskiego chłopa*, *Polityka*, 2011 <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1516940,1,dola-i-niedola-polskiego-chlopa.read>
- Kuzak R., *Jak wyglądali polscy chłopi ? Wielka historia*, 2020, <https://wielkahistoria.pl/malo-sie-roznia-od-bydla-jak-naprawde-wygladali-polscy-chlopi-panszczyzniani/>
- Szawiel A., *Napisała książkę o przyjeźdźnych. Sama jest słoikiem*, *Gazeta Wyborcza*, 2014, https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,16856035,Napisała_książkę_o_przyjeźdźnych_Sama_jest_sloikiem.html?ga=2.261062603.779409377.1589750958-330108526.1434660233

Littérature

- Gogola W., *Po trochu*, 2018.
- Grzegorzewska W., *Gugudy*, 2014.
- Leder A., *Prześniona rewolucja*, 2014.
- Mencwel A., *Toast na progu*, 2018.
- Mrożek S., *Tango*, 1964.
- Sowa J., *Fantomowe ciało króla*, 2011.
- Stasiuk :A., *Opowieści galicyjskie*, 1995.
- Wyspianski S., *Wesele*, 1901.

Vidéo

- Leder A., *Epopėja, której nie ma. Opowieść o chłopskiej emancypacji*, Folkowisko 2017.

Films

- Kolski, J. J., *Jańcio Wodnik*, 1993.
- Leszczyński W., *Konopielka*, 1981.
- Wajda A., *Wesele*, 1973.

Arts visuels

- Rycharski Daniel, *Pomnik chłopa*.

Musique

- R.U.T.A., *Ius primae noctis (prawo pierwszej nocy)*.
- R.U.T.A. *Batracka dola*.

Web

- <https://sloiki.waw.pl/>

Axe 8 : Territoire et mémoire

L'insurrection de Varsovie : de l'oubli vers la glorification

L'insurrection de Varsovie s'inscrit dans la tradition insurrectionnelle polonaise, partie intégrante de l'identité polonaise, fondement de sa conscience historique. Cependant, elle suscite toujours des controverses et reste ouverte aux interprétations historiques et affectives. Dans cette polémique se heurtent deux approches différentes : romantique et réaliste. C'est cette dernière qui souligne que, d'un point de vue purement pragmatique, l'Insurrection était une erreur, un acte de désespoir qui a détruit la ville et ôté la vie à des milliers d'habitants. Selon ses partisans, le bilan est donc négatif. Les « romantiques » se concentrent sur la victoire morale des insurgés qui, dans leur élan utopique et héroïque, se sont battus pendant 63 jours pour la liberté de la Pologne. Les commémorations annuelles, le musée de l'Insurrection, de nombreux visiteurs devant le monument du Petit Insurgé nourrissent le mythe de l'Insurrection qui vit aujourd'hui aussi à travers la pop culture (gadgets, jeux de rue, BD).

Quel est le fondement de cette double vision d'un événement historique majeur ? Quelles sont les raisons profondes de ces deux interprétations ? Quelle a été leur évolution depuis 1945 ?

Articles

- Dłużewska E., *Powstanie Warszawskie. Sylwia Chutnik: Pamięć jest niesprawiedliwa*, Gazeta Wyborcza, 2015, <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,18462011,powstanie-warszawskie-pamiec-jest-niesprawiedliwa-wywiad-z.html>
- Kalukin R., *Powstanie ,44, czyli mitologia polska*, Newsweek, 2014.
- Krzemiński A., Thiriet D., *Powstanie warszawskie: warto było?*, Polityka, 2016, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1587531,1,powstanie-warszawskie-warto-bylo.read>
- Pawłowski Ł., *Już pierwszego dnia zdałem sobie sprawę, że powstanie musi upaść*, Rozmowa ze Zbigniewem Pełczyńskim, Kultura Liberalna, 2018, <https://kulturaliberalna.pl/2018/10/04/zbigniew-pelczynski-powstanie-warszawskie-rocznica/>
- Skolimowski M., *63 dni walk w stolicy: Jaki był sens Powstania Warszawskiego?*, Rzeczpospolita, 2018, <https://www.rp.pl/Powstanie-Warszawskie/191009805-63-dni-walk-w-stolicy-Jaki-byl-sens-Powstania-Warszawskiego.html>
- Sokołowski P., *Romantyzm, heroizm, poświęcenie*, Rzeczpospolita, 2014, <https://www.rp.pl/artukul/1131833-Romantyzm--heroizm--poswiecenie--o-Powstaniu-Warszawskim-pisze-Piotr-Sokolowski.html>
- Ukielski P., *Spór o Powstanie Warszawskie. Najgorętsza debata toczyła się na emigracji*, Rzeczpospolita, 2019, <https://www.rp.pl/Powstanie-Warszawskie/307269967-Spor-o-Powstanie-Warszawskie-Najgoretsza-debata-toczyla-sie-na-emigracji.html>
- Wroński P., *O Powstaniu Warszawskim opowiada prof. Jerzy Kłoczowski*, 1998, <https://wyborcza.pl/1,76842,1601810.html>

Littérature

- Baczyński K. K., *Elegia o... [chłopcu polskim]*, 1944, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/baczynski-elegia-o-chlopcu-polskim.html>
- Białoszewski M., *Pamiętnik z powstania warszawskiego*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa, 2014.
- Bratny R., *Kolumbowie rocznik 20*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa, 1957.
- Dziedzic M., Wójcik M., *Teraz '44*, Wielka Litera, 2015.
- Rymkiewicz J. M., *Kinderszenen*, Wydawnictwo Sic!, Warszawa, 2008.
- Świrszczyńska A., *Budowałam barykadę* (poezja), Czytelnik, Warszawa, 1974.

Bande dessinée

- Konarski M., Ronek H., *Wojenna odyseja Antka Srebrnego – 10 – Przemarsz przez piekło 1944*, Instytut Pamięci Narodowej, 2019.

Audio

- Agnieszka Łesiuk-Krajewska opowiada o wsparciu dla Powstańców Warszawskich, Polskie Radio 24, 2019, <https://www.polskieradio24.pl/130/5925/Artykul/2373576,Agnieszka-LesiukKrajewska-chcemy-by-pamiec-o-Powstancach-Warszawskich-byla-zywa>
- Michałkiewicz K., *Ludzie w ogniu*, 2013, <https://ninateka.pl/audio/ludzie-w-ogniu-katarzyna-michalkiewicz>

Musique

- Hemp Gru, feat. Juras, *63 Dni Chwały* (piosenka), 2009.
- Lao Che, *Powstanie Warszawskie* (album), 2005.
- Różni wykonawcy, *Gajcy!* (album), 2009.
- Różni wykonawcy, *Morowe panny* (album), 2012.
- Smolik A., Grosiak N. oraz Borycki M., *Historie* (album), 2016.

Vidéos

- Godzina « W », Polskie Radio, 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=2qu0Msy3KL8>
- Jak postrzegamy powstanie warszawskie?, Kultura głupcze!, 2013, <https://ninateka.pl/film/kultura-glupcze-08092013>
- Minuta Ciszy, Pamięć z Kamienia, Polska Kronika Filmowa nr 32/1990, <https://ninateka.pl/film/polska-kronika-filmowa-nr-32-1990>
- Powstanie w bluzce w kwiatki - Życie codzienne kobiet w czasie Powstania Warszawskiego, Feminoteka, 2009, <https://www.youtube.com/watch?v=TPM5X7ndLtM>

Films

- Dobrowolski I., *Sierpniowe niebo. 63 dni chwały*, 2013.
- Komasa J., *Miasto 44*, 2014.
- Komasa J., *Powstanie Warszawskie* (film fabularny), 2014.
- Munk A., *Eroica*, 1958.
- Piwowarski K., *Baczyński*, 2013.
- Wajda A., *Kanał*, 1957.
- Wosiewicz L., *Był sobie dzieciak*, 2013.

Série

- Hryniak J., *Czas honoru – Powstanie*, 2014.

Théâtre

- Machulski J., *Przerwane działania wojenne*, Teatr Telewizji, 2010.
- Passini P., *Hamlet 44*, Muzeum Powstania Warszawskiego, 2008.
- Rychcik R., *Powstanie*, Teatr Dramatyczny, 2012.

Iconographie

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Pomnik Małego Powstańca ; Pomnik Powstania Warszawskiego*.

Web

- Muzeum Powstania Warszawskiego, <https://www.1944.pl/>
- 1944, Powstanie Warszawskie, <https://www.polskieradio.pl/313>
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Akcja BohaterOn*.

La mémoire d'une nation et l'importance de la vérité historique

L'histoire polonaise est-elle faite uniquement d'héroïsme et de solidarité ? En 1989, la Pologne est redevenue un pays souverain et démocratique. À partir de ce moment-là, la recherche scientifique est elle aussi devenue libre et indépendante. Ainsi, les sujets négligés, occultés ou censurés sous la Pologne populaire tels que les relations entre les Polonais catholiques et les Juifs polonais, les femmes dans l'histoire, l'histoire des paysans, l'histoire des Confins, ont pu être étudiés en toute liberté. Les artistes et les intellectuels se sont eux aussi intéressés à ces thématiques longtemps marginalisées. Quelle place occupent-elles aujourd'hui dans la mémoire collective ?

Articles

- Urbaniak M., *Bikont o Sendlerowej. Ateistka i socjalistka stała się idolką prawicy i kościoła*, <https://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,22557413,bikont-o-sendlerowej-ateistka-i-socjalistka-stala-sie-idolka.html>

Littérature

- Bikont A., *Sendlerowa w ukryciu*, 2017.
- Brykczyński p., *Gotowi na przemoc*, Wyd. Krytyki politycznej, 2017.
- Ginczanka Z., *Non omnis moriar* (wiersz), in: *Mądrość jak rozkosz*, Czuły Barbarzyńca, 2017.
- Grynberg M., *Rejwach*, Nisza, 2018.
- Keff B., *Strażnicy fatum*, Wyd. Krytyki politycznej, 2020.
- Miłosz C., *Campo di fiori*, 1943.
- Szymborska W., *Jeszcze*, 1957.
- Tokarska-Bakir J., *Pod klątwą. Społeczny portret pogromu kieleckiego*, 2018.

Vidéo

- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *Wystawa Obcy w domu w muzeum Polin*.

Films

- Łoziński M., *Świadkowie*, 1986.
- Łoziński P., *Miejsce urodzenia*, 1992.
- Marzyński M., *Skibet/Hativah*, 1970.

La société polonaise face à la Shoah : entre l'héroïsme, l'indifférence et l'hostilité

Article

- Urbaniak M., *Bikont o Sendlerowej. Ateistka i socjalistka stała się idolką prawicy i kościoła*, <https://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,22557413,bikont-o-sendlerowej-ateistka-i-socjalistka-stala-sie-idolka.html>

Littérature

- Bikont A., *Sendlerowa w ukryciu*, 2017.
- Ginczanka Z., *Non omnis moriar* (wiersz), in: *Mądrość jak rozkosz*, Czuły Barbarzyńca, 2017.
- Grabowski J., *Udział policji granatowej w zagładzie Żydów*, Czarne, 2020.
- Gross J., *Sąsiedzi*, Wyd. Pogranicze, 2000.
- Grynberg H., *Uchodźcy*, Czarne, 2004.
- Grynberg M., *Rejwach*, Nisza, 2018.
- Leder A., *Prześliona rewolucja*, Wyd. Krytyki politycznej, 2014.
- Keff B., *Strażnicy fatum*, 2020, Wyd. Krytyki politycznej, 2020.
- Miłosz C., *Campo di fiori*, 1943.
- Swobodzianek T., *Nasza klasa*, 2008.
- Szymborska W., *Jeszcze*, 1957.

Vidéos

- Roma Ligocka. Notacje <https://ninateka.pl/film/roma-ligocka-notacje>
- Wolf A., *Historia Ireny Sendlerowej*, 2015, Ninateka.
- Entrer dans un moteur de recherche les mots clés-suivants : *O dokument ! Rozmowa z Pawłem Łozińskim na temat filmu Miejsce urodzenia ; Nie było żadnej nadziei. Powstanie w getcie warszawskim.*

Arts visuels

- Berek, A. Żmijewski, 1999.
- Lego, Zbigniew Libera, 1996.
- *Mieszkańcy (Pozytywy)*, 2002-2003.

Films

- Łoziński P., *Miejsce urodzenia*, 1992.
- Pasikowski W., *Pokłosie*, 2012.
- Skinner M., *W imię ich matek. Historia Ireny Sendlerowej*, 2010.
- Wrona M., *Demon*, 2015.

Les Juifs polonais : éclats de mémoire

Littérature

- Bashevis Singer, *Grosiki na raj i inne opowiadania*.
- Bibliothèque des écrivains juifs en traduction polonaise en libre accès (Biblioteka pisarzy żydowskich im. M. Friedmana, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektury/biblioteka-pisarzy-zydowskich-im-michala-friedmana/>)
- *Moja dzika koza. Antologia poetek jidysz*, Austeria, 2018.
- Paziński P., *Pensjonat*, Nisza, 2009.
- Paziński P., *Ptasie ulice*, Nisza, 2013.
- Schulz B., *Sklepy cynamonowe*, Rój, 1933.
- Tokarczuk O., *Księgi Jakubowe*, WL, 2014.
- Tuszyńska A., *Singer. Pejzaże pamięci*, WL, 2010.

Films

- Has W.J., *Sanatorium pod klepsydrą*, 1973.
- *Okruchy pamięci*, <https://ninateka.pl/film/po-lin-okruchy-pamieci-jolanta-dylewska>

Expositions/projets audiovisuels

- Ośrodek Brama Grodzka Teatr NN w Lublinie : <http://teatrnn.pl/>
- [Działania związane z dziedzictwem kulturowym](#) :
 - Henio Żytomirski
 - mapa żydowskiego Lublina
 - Misteria pamięci